

ПРЕГЛЕД НА МЕСНАТА ХЕРАЛДИКА ВО БУГАРИЈА И МЕСНО ХЕРАЛДИЧКИОТ СИСТЕМ НА БУГАРСКОТО ХЕРАЛДИЧКО И ВЕКСИЛОЛОШКО ДРУШТВО

Александар Алексиев

Претседател на Бугарското хералдичко и
вексиллолошко здружение
<https://orcid.org/0000-0001-6765-4007>

УДК 929.6/.9(497.2)(091)
<https://doi.org/10.47763/mher21160061a>

Нерецензирана статија

АПСТРАКТ

Развојот на месната хералдика во Бугарија може да се подели во три периода: Кнежевство и Кралство (1878 – 1944), социјалистички (1945 – 1989) и модерен (1990-). Дадени се многу примери за модата, по којашто беа развиени општински грбови во секој од периодите. Работата на Бугарското хералдичко и вексиллолошко општество (друштво) – БХВО на месно-хералдичкиот систем е исто така претставена како и месните грбови, креирани од неговите членови.

Клучни зборови: бугарска хералдика, месна хералдика, Бугарско хералдичко и вексиллолошко општество, рангови круни.

PREVIEW OF THE LOCAL HERALDRY IN BULGARIA AND LOCAL HERALDRY SYSTEM OF THE BULGARIAN HERALDRY AND VEXILLOLOGY SOCIETY

Aleksandar Aleksiev

President of Bulgarian Heraldic and
Vexilologic Society
<https://orcid.org/0000-0001-6765-4007>

UDC 929.6/.9(497.2)(091)
<https://doi.org/10.47763/mher21160061a>

Non peer-reviewed article

ABSTRACT

Development of municipal heraldry in Bulgaria is divided in to three periods: Principality and Kingdom (1878-1944), Socialist (1945-1989) and Modern (1990-). Many examples of municipal coats of arms are provided to illustrate the fashion during each period. The work of the Bulgarian Heraldry and Vexillology Society (BHVS) on municipal heraldry system is also presented as are the local arms created by its members.

Keywords: Bulgarian heraldry, Municipal Heraldry, Bulgarian Heraldry and Vexillology Society, rank crowns.

Во месната или територијалната хералдика, грбовите се доделуваат на одредена територија или населено место. Таа може да биде земја, провинција, округ, регион, град или село. Месната хералдика е поврзана со административната поделба на една земја или регион (Јоновски 2015, 189). Во светски рамки, месната хералдика за првпат беше воведена на крајот на 12 век, со грбови во Франција и Англија (Znamierowski 2017, 262).

Месната хералдика на Бугарија, често е предмет на дискусија и иако датира од 1880 година, не постојат многу добри хералдички примери на месни грбови за овие 141 година. Стојан Антонов, со својата статија „Градските грбови во Бугарија и конструкција на наследство“ е меѓу првите кои пишуваат за прашањето за месната хералдика во Бугарија (Антонов 2003). *Херолд*, билтенот на Бугарското хералдичко и вексилолошко општество (друштво) – БХВО објави напис за општинската хералдика од Александар Алексиев за грбот на Пазарцик низ историјата, како и за предлозите за грб (Alexiev 2008).

Антонов пишува дека хералдиката за современото европско општество е дел од традицијата, но за Бугарија, којашто историски го пропуштила својот средновековен апогеј, тоа е повеќе анахронизам. Тој продолжува дека современоста ги трансформира старите симболи и воспоставува нови во согласност со националната идеја. Во оваа смисла, јасната свест за бугарските национални симболи се спротивставува на недостатокот од потреба и идеја за локални симболи (Антонов 2003, 192).

Националниот симбол е производ на преродбата, а таканаречените грбови на бугарските градови се изработени неодамна – од крајот на 19 век до сега. Ова е една од причините за симболите да бидат анализирани не само со хералдички и историски методи, туку и со употреба на социјални и културолошко-антрополошки методи. Од историски аспект, месниот грб е симболичен израз на формирање автономна политичка структура, но додека се гради таков симбол, се придвижуваат стратегии за обележување на конкретниот градски идентитет. Но, грбот е исто така пример за конструкција на наследството. Во Бугарија, тоа

In municipal or territorial heraldry, coats of arms are granted to a certain territory or settlement. It could be a country, province, county, region, city, town or a village. Local heraldry is connected to the administrative division of a country or region (Јоновски 2015, 189). Worldwide, local heraldry was first introduced at the end of 12th century with coats of arms in France and England (Znamierowski 2017, 262).

Local heraldry of Bulgaria is often a subject of discussion and although it dates back to 1880, not many extant examples of local coats of arms cover these 141 years. Stoyan Antonov, with his article *Bulgarian Civic Heraldry and the Construction of Heritage* is among the first to write on the issue of municipal heraldry in Bulgaria (Антонов 2003). *Herold*, the bulletin of the Bulgarian Heraldry and Vexillology Society (BHVS), published an article on municipal heraldry by Alexander Alexiev detailing the history of the coat of arms of Pazardzhik through history as well as proposals for the arms (Alexiev 2008).

Antonov writes that European heraldry is a part of tradition, but for the Bulgaria, which historically missed medieval heraldry's apogee, it is rather an anachronism. He continues that modern heraldry transforms the old symbols and establishes new ones in accordance with national idea. In this sense, use of Bulgarian national symbols contradicts the lack of necessity and idea of local symbols (Антонов 2003, 192).

Current national symbols are a product of the National Revival, and so-called coats of arms of Bulgarian cities have come about relatively recently – from the very end of 19th century until now. This is one of the reasons for symbols to be analyzed not only by heraldry and history methods, but also by social- and cultural-anthropological ones. In the historical aspect, the civic coat of arms is the symbolic expression of the formation of an autonomous political structure, and while developing such a symbol, strategies are put in motion to mark specific civic identity. But a coat of arms is also an example of instituting heritage. In Bulgaria, it is rather artificially forced than a result of natural development (Ibid).

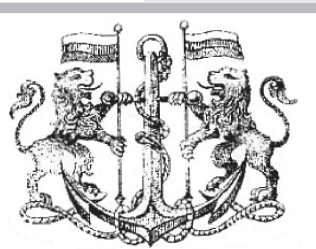
е повеќе вештачки предизвикано отколку што е резултат на природен развој (Ibid).

Антонов дефинира три периода на развој на месната хералдика во Бугарија. Првиот е од 1878 до 1945 година, кога големите градови во Бугарија ги добиваат своите први симболи во државата, ослободена од Османлиите. Вториот е од 1945 до 1990 година, кога социјалистичкиот режим под влијание на Советскиот Сојуз, им даде на општинските логоа социјалистички идеи, на крајот на 1960-тите и почетокот на 1970-тите, коишто од некои причини (во некои случаи) остануваат исти до сега. Последниот период е по демократските промени во Бугарија од 1989 година (Ibid, 193).

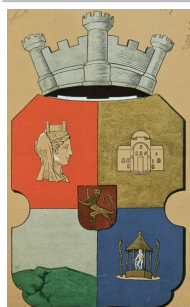
Првиот устав на Кнежевството Бугарија беше донесен во 1879 година кога беше дефиниран државниот грб. Лавот е главниот симбол на младата бугарска држава и може да се види на првиот амблем на градот Варна (Сл. 1), веројатно од 1880 година – сребрено сидро помеѓу два крунисани лава во пресрет, коишто држат бугарски знамиња. Иако тоа е првиот амблем (или беџ) на бугарски град, тој нема штит за да се смета за грб. Неговото влијание во текот на следните години инспирираше различни уметници да го вклучат лавот како амблем во грбовите на бугарските градови и општини. Друг амблем што тие имаат тенденција да го вклучат е бугарското знаме или неговите три бои. Вториот грб што имаше големо влијание врз грбовите на бугарските градови е грбот на главниот град Софија (Сл. 2). Постои припишан грб од 1559 година, сино, сребрена полумесечина, свртена надесно и златна ѕвезда, орамен забовидно (Сл. 3) (Fugger 1559, 751). Постои и предлог од 1886 година (Сл. 4). Но, грб не беше прифатен сè до 1900 година, кога на Софија итно ѝ требаше симбол за учество на изложба во Париз. Тогаш, младиот студент по уметност Хараламби Тачев излезе со идеја за сложен грб, поделен на крст со штитче, со различни симболи, обединувајќи ги со бугарскиот лав. Емблезонот на Софија делуваше како образец за многу амблеми на бугарски

Antonov defines three periods of the development of civic heraldry in Bulgaria. The first one is from 1878 to 1945 where the big cities in Bulgaria developed their first symbols when freed from the Ottomans. The second one is from 1945 to 1990 where the socialist regime, with influence from the Soviet Union, gave municipal centers symbols with similar themes at the end of the 1960s and beginning of 1970s, which for some reason (in some cases) remain the same to this day. The last period is after the democratic changes in Bulgaria from 1989 (Ibid, 193).

The first constitution of the Principality of Bulgaria was adopted in 1879 and defined the state coat of arms. The lion is the main symbol of the young Bulgarian state and it can be seen on the first emblem of the city of Varna (Fig. 1), probably established in 1880, and described as an anchor Argent between two lions rampant respectant and crowned Or holding Bulgarian flags. Although being the first emblem (or badge) of a Bulgarian city, it lacks the shield necessary to be considered a coat of arms. Its influence through the following years inspired different artists to include the lion as a charge in the emblems and coats of arms of Bulgarian cities, towns and municipalities. The other charge they tend to include is the Bulgarian flag or its three colours. The second coat of arms that also influenced Bulgarian cities was the one of the capital Sofia (Fig. 2). There are arms attributed to Sofia from 1559: Azure, an increscent Argent and a star Or, bordure dancety Or (Fig. 3) (Fugger 1559, 751) There is an 1886 proposal for arms of Sofia (Fig. 4). But arms, however, were not accepted until 1900 when Sofia urgently needed a symbol for participation in the Paris exhibition. Then the young artist student Haralambi Tachev came up with an idea of marshaled arms: quartered with an escutcheon, using different symbols and uniting them with the Bulgarian

сл./Fig. 1

сл./Fig. 2

сл./Fig. 3

сл./Fig. 4

градови, што следуваа. Тој е квадриран со штитче, и вклучува пејзажни и архитектонски елементи. Користените амблеми се хералдички неприфатливи. На тој начин се вовеле погрешен тренд во бугарската месна хералдика. Според трендот, т.н. грбови вклучуваа културно и историско наследство, географска положба и економски профил (Антонов 2003, 194). Велико Трново, старата престолнина на Бугарија, беше третиот град што го доби својот грб во 1921 година (Сл. 5).

сл./Fig. 5

lion. Sofia's emblazon acted as a pattern for many Bulgaria city emblems subsequently developed. It is quarterly with escutcheon, and includes landscape and architectural elements. The charges used are heraldically unacceptable. In that way, an erroneous trend in Bulgarian civic heraldry was perpetuated. According to that

tendency, the so-called coats of arms included cultural and historical heritage, geographical location, and economic characteristics (Антонов 2003, 194). Veliko Tarnovo, the old capital of Bulgaria, was the third city to receive its coat of arms in 1921 (Fig. 5).

Од друга страна, грбовите, дизајнирани од Романскиот консултативен комитет за хералдика за 5-те града: Добрич /Базарцик (Dogaru 1994, 106) (Сл. 6), Силистра (Ibid, 118) (Сл. 7), Балчик (Ibid, 106) (Сл. 8), Каварна (Ibid, 107) (Сл. 9) и Тутракан / Туртукаја, (Ibid, 118) (Сл. 10) и 2 округа во Јужна Добруца под романска администрација (1919 –1940). Уметникот кој ги насликал сите меѓувоени романски окрузи и граѓански грбови бил Дионисие Пекурариу

Alternatively, the coats of arms, designed by the Romanian Consultative Committee for Heraldry for five cities – Dobrich/Bazargic (Dogaru 1994, 106) (Fig. 6), Silistra (Ibid, 118) (Fig. 7) Balchik/Balcic (Ibid, 106) (Fig. 8),

сл./Fig. 6

сл./Fig. 7

сл./Fig. 8

сл./Fig. 9

сл./Fig. 10

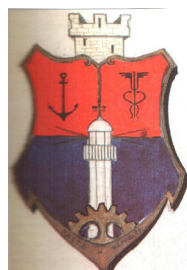
сл./Fig. 11

(1876 – 1960) (Diaconu 2019, 66).

На крајот на овој период беа воведени многу нови идеи и предлози за грб на бугарските градови, но заради Втората светска војна не беа прифатени сите. Еве неколку примери: Монтана – 1935 година, Видин – 1936 (Сл. 11) (Гербът 2021), Бургас – 1936 (Сл. 12) и Габрово 1940 (Сл. 13) и на Хараламби Тачев (Постопен договор 2020), Јамбол – 1937 (Сл. 14), Пловдив – 1938 (Сл. 15), Силистра (Сл. 16) („20 години“) и Шумен – 1942 (Сл. 17) (Antonov et Aleksiev) и Пазарцик – 1943 (Сл. 18) (Alexiev 2008).

Kavarna/Cavarna (Ibid, 107) (Fig. 9), Tutraкан/Turtucaia, (Ibid, 118) (Fig. 10) and 2 districts in South Dobruzha under 1919-40 Romanian Administration. The artist who painted all the interwar Romanian district and civic coats of arms, including the abovementioned, was Dionisie Pecurariu (1876-1960) (Diaconu 2019, 66).

At the end of this first period, a lot of new ideas and proposals for coats of arms of Bulgarian cities were introduced, but because of the World War II not all of them were acted upon. Here are some examples: Montana – 1935, Vidin

сл./Fig. 12

сл./Fig. 13

сл./Fig. 14

Значи, за овој период

на монархија во Бугарија, повеќе од 10 бугарски поголеми градови ги добија своите симболи и повеќето од нив се похералдични од современите амблеми.

Социјалистичкиот период смени многу во Бугарија и имаше време кога симболите не беа приоритет. Со новата административна поделба во 1959 година, некои градови станаа центар на округ (нова административна единица), и бројот на општини растеше и многу нови градови, поранешни села, станаа поважни од порано и затоа им беа потребни нови симболи како пример за развој и важност. Новите грбови ги копираа советските дизајни со црвена ѕвезда, пченично класје и запченик, коишто доминираа во новите логоа. Во овој период се изгуби предвоената хералдика во месните грбови, и населението се навикна да ги прифаќа новите логоа како добар симбол.

Еве ги имињата на неколку градови со такви примери на лого од овој период: Димитровград – 1949 година (Сл. 19), Ловеч – 1959 (Сл. 20), Перник – 1966 (Сл. 21), Крџали – 1969 (Сл. 22), Хасково – 1970 (Сл. 23), Трговиште – 1971 (Сл. 24) и многу други (Antonov et Aleksiev).

По демократските политички промени од 1989 година до сега, потребен беше нов бран на грбови за замена на комунистичките симболи и логоа. Беа создадени хералдички грбови за: Монтана – 1993 (Сл. 25), Бургас – 1994 (Сл. 26), Хасково – 1995 (Сл. 27), Тврдица – 1999 (Сл. 28) и уште неколку (Antonov et Aleksiev).

Овој широк спектар на дизајни и стилови

сл./Fig. 15

сл./Fig. 16

сл./Fig. 17

сл./Fig. 18

– 1936 (Fig. 11) (Гербът 2021), Burgas – 1936 (Fig. 12) and Gabrovo 1940 (Fig. 13) both by Haralambi Tachev (Постомпиров

2020), Yambol – 1937 (Fig. 14), Plovdiv – 1938 (Fig. 15), Silistra (Fig. 16) („20 години“) and Shumen – 1942 (Fig. 17) ((Antonov et Aleksiev)), Pazardzhik – 1943 (Fig. 18) (Alexiev 2008).

So for this first period of monarchy in Bulgaria more than 10 Bulgarian major cities got their symbols more heraldic in nature than the modern existing emblems.

The socialist period had changed a lot in Bulgaria, and there was a time when the symbols were not a priority. With the new administrative division in 1959 some cities became center of „okrag“ (new administrative unit), and the number of municipalities grew. Numerous new towns and former villages increased in importance and needed new symbols to exemplify their development and new importance. The new “coats of arms” reflected Soviet designs with red star, wheat ear and gear wheel dominating. During this period, prewar heraldry in civic arms was lost and the population became inured to the new logos as good symbol design.

The following towns have logos exemplify this period: Dimitrovgrad – 1949 (Fig. 19), Lovech – 1959 (Fig. 20), Pernik – 1966 (Fig. 21), Kardzhali – 1969 (Fig. 22), Haskovo – 1970 (Fig. 23), Targovishte – 1971 (Fig. 24) and many others (Antonov et Aleksiev).

After the democratic political changes from 1989 to the present, a new wave of

сл./Fig. 19

сл./Fig. 20

сл./Fig. 21

сл./Fig. 22

сл./Fig. 23

сл./Fig. 24

сл./Fig. 25

сл./Fig. 26

сл./Fig. 27

сл./Fig. 28

coats of arms were needed to replace the communist symbols and logos. Coats of arms providing examples of good application of heraldic principles are Montana – 1993 (Fig. 25), Burgas – 1994 (Fig. 26), Haskovo – 1995 (Fig. 27), Tvarditsa – 1999 (Fig. 28) and few more (Antonov et Aleksiev).

This wide spectrum of designs and styles likely results from the lack of an institution in Bulgaria to define rules for creation of civic arms. Such an institution would set the municipal heraldry standards and make the local heraldry better known and respected. Article 16 in the Law on Local Government and Local Administration only mentions symbols, with no definition of the term (Държавен вестник 1991). Usually, there is a special municipal decree defining its symbols as a coat of arms, flag, anthem and seal, but there are no certain criteria for distinguishing the coats of arms from the logos and emblems widely named incorrectly as coats of arms.

In response to the need for an institution focused on setting heraldic standards, the Bulgarian Heraldry and Vexillology Society (BHVS) was established at the end of 2004. It is an independent non-profit association operating in the field of heraldry and vexillology. The society's president is Dr. Stoyan Antonov and it works to expand Bulgarian achievements in these sciences and promote them in the country and abroad. The society seeks dialogue between different organizations and people with strong personalities and interests in these areas. Aims of the society include researching Bulgarian heraldic heritage, discovering old, previously lost coat of arms in Bulgarian in Western European libraries and present them to the public (Устав 2021, art 6, 7). The BHVS uses its website (www.heraldika-bg.org) to present the findings of its research and provides an online registry of arms.

The official bulletin, *Herold*, has had three issues. The first, issued in 2008, was printed in black and white and contained 16 pages. The

произлегува од фактот дека во Бугарија нема институција којашто дефинира правила за создавање месни грбови и поставува месно-хералдички стандарди за да ја направи месната хералдика попозната и попочитувана. Законот за локална самоуправа и локална администрација во член 16 споменува само симболи, без понатамошно дефинирање на овој термин (Държавен вестник 1991). Обично, во општината постои посебен декрет којшто ги дефинира нејзините симболи како: грб, знаме, химна и печат, но не постојат одредени критериуми за разликување на грбовите од логоата и амблемите, нашироко погрешно наречени грбови.

Како обид да се пополни оваа празнина, е основано Бугарското хералдичко и вексилолошко општество (друштво)– БХВО на крајот од 2004 година, како независно и непрофитно здружение што работи во областа на хералдиката и вексилологијата. Претседател е д-р Стојан Антонов. Тоа работи на проширување на бугарските достигнувања во овие науки, и нивно промовирање во земјата и странство, барајќи дијалог помеѓу различни организации и луѓе со силни личности и интереси во овие области. Целта на друштвото е истражување на бугарското хералдичко наследство, откривање стари непознати грбови на Бугарија во библиотеките во Западна Европа, и презентирање пред јавноста (Устав 2021, чл. 6, 7). БХВО има интернет-страница (www.heraldika-bg.org) каде се презентираат наодите, како и интернет-регистар на грбови.

Официјалниот билтен *Херолд*, излезе во три броја. Првиот е издаден во 2008 година, отпечатен во црно-бело на 16 страници. Вториот број беше специјално издание, посветено на изложбата на 100-годишнината од прогласувањето на независноста на Бугарија во Велико Трново

(22.9.2008). Исто така, беа објавени и материјалите за хералдичкиот дел од изложбата, организирана од БХВО. Изданието е отпечатено во боја (24 стр.) од Националниот историски музеј во Софија. Третиот број за 2010 година, всушност беше отпечатен во 2011 година, повторно во црно-бело (16 стр.).

Во областа на месната хералдика, активностите на БХВО се развиваат во три насоки. Прво е развивање оддел за општински грбови и амблеми на својата интернет-страница (Antonov et Aleksiev), каде е претставен голем дел од општинските амблеми и е најсеопфатна колекција од ваков вид.

Второ е дизајнирање грбови. Неколку селски грбови беа создадени од членовите на БХВО: Ветрен дол (2007, Пламен Цветков (ПЦ) и Радослав Илиев (РИ)) (Сл. 29), Лозен (2008, ПЦ, РИ) (Сл. 30), Варвара (2007, Стојан Антонов (СА), РИ) (Сл. 31), Ковачево (2011, Јован Јоновски (ЈЈ) и Елеонора Хаџиниколова (ЕХ)) (Сл. 32), Злокушене (2012, Александар Алексиев (АА), ЈЈ, ЕХ) (Сл. 33), Синитево (2015, АА, ЈЈ, ЕХ) (Сл. 34) и Миријанти (2018, АА, ЈЈ, РИ) (Сл. 35).

Третото е развој на месно-хералдички систем. Темата на системот се дискутираше многу години, се дебатираше за стилот и елементите на системот, особено круните. Дискусијата за можен дизајн на месни грбови на регионите во Бугарија започна во октомври 2006 година, преку групата BgHerald на Google. Беше договорено тие да бидат дизајнирани како сложени грбови со употреба на истата шема на поделба. Само Стојан Антонов споменува дека тој смета дека регионалните краевци не треба да имаат круна (Antonov 2006a). На негов предлог, заедно со Радослав Илиев, за грб на градот Казанлак, Антонов користи сребрена мурална круна

second issue was a special edition, dedicated to the exhibition of the 100th anniversary of the proclamation of the independence of Bulgaria in Veliko Tarnovo (September 22, 2008). It also published materials for the heraldic portion of the exhibition, organized by BHVS. The issue was printed in colour (24 pages) by the National Historic Museum in Sofia. The third issue, for 2010, was actually printed in 2011 and again in black and white (16p).

In the field of civic heraldry, BHVS activities are developing in three directions. First is the development of a section of Municipal coats of arms and emblems on its website (Antonov et Aleksiev). A significant portion of municipal emblems are present on the site, the most comprehensive collection of its kind.

Second is devising coats of arms. Several village arms were created by BHVS members: Vetren dol (2007 – Plamen Tsvetkov (PT) and Radoslav Iliev (RI)) (Fig. 29), Lozen (2008 – PT, RI) (Fig. 30), Varvara (2007 – Stoyan Antonov (SA), RI) (Fig. 31), Kovachevo (2011 – Jovan Jonovski (JJ) and Eleonora Hadjinikolva (EH)) (Fig. 32), Zlokuchene (2012 – Alexander Alexiev (AA), JJ, EH) (Fig. 33), Sinitevo – (2015 – (AA, JJ, EH) (Fig. 34), Miriantsi (2018 – AA, JJ, RI) (Fig. 35).

Third is the development of a civic heraldry system. The details of the system were discussed for many long years, with debates on the style and system elements, especially the rank crowns. A discussion about possible design of arms for the regions in Bulgaria started in October 2006 via a Google group called BgHerald. BHVS members agreed regional arms should be marshaled using the same pattern of partition. Only Stoyan Antonov took the position that regional arms should not have a crown (Antonov 2006a). On

сл./Fig. 29

сл./Fig. 30

сл./Fig. 31

сл./Fig. 32

сл./Fig. 33

сл./Fig. 34

сл./Fig. 35

со три кули (Antonov 2006b). Дискусијата за месно-хералдички систем на БХВО продолжи во април 2007 година и се концентрираше на системот на територијални круни.

На Генералното собрание (ГС) на БХВО на 15 ноември 2014 година, Димитар Попов ја прифати улогата да работи на комплетирање на предлогот за стандардот за територијална хералдика до ГС следната година (Popov 2021).

Дискусијата беше завршена со одлуката за ГС на 7 ноември 2015 година во Пловдив, усвојувајќи го едногласно извештајот на Попов за стандардот на БХВО за круни на месните грбови: 1. Златна мурална круна за општински центри во град (218) и 2. Сребрена за градови што не се општински центри (39); 3. Селата, општинските центри – златна рурална круна, палисадна или цветна (43). За другите села не е планирана круна.

На следното ГС, на 12 ноември 2016 година, претседателот Стојан Антонов ги предложи Димитар Попов и Ненко Атанасов да се вклучат во подготовката за визуелен проект на месно-хералдичкиот стандард на БХВО (со додаток со слики од три рангови круни), и го доставуваат на дискусија до БХВО.

Дизајнер на графичките предлози е Ненко Атанасов, којшто (по две за секој вид круна) беа презентирани дури на 21 февруари 2019 година (Сл. 36) (Popov 2019a). Дискусијата беше спроведена на Фејсбук и Гугл групата на БХВО.

Во кратка студија за постојните грбови со круна, д-р Јован Јоновски, претседател на Македонското грбословно друштво, ги класифицираше сите 34 во 6 групи: 1.

his proposal, together with Radoslav Iliev, the arms of the city of Kazanluk uses a mural crown, Argent with three embattlements (Antonov 2006b). The discussion on the civic heraldic system of BHVS continued in April 2007 and concentrated on a system of civic crowns.

During the General Assembly (GA) of BHVS on 15 November 2014, Dimitar Popov accepted the role to complete a proposal for a BHVS civic heraldry standard for presentation at the next GA. (Popov 2021)

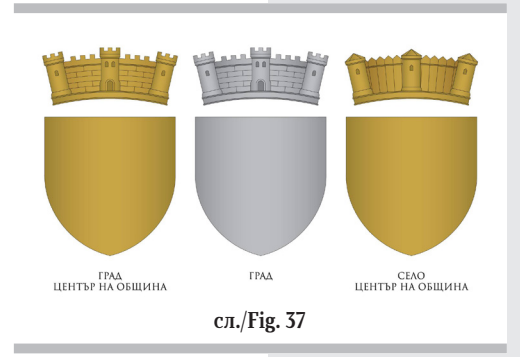
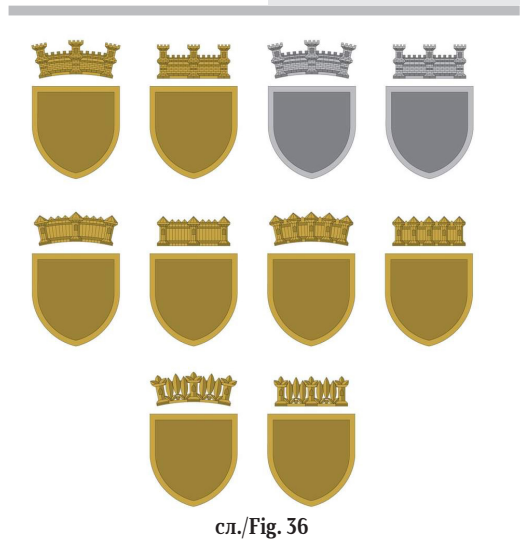
The discussion was finished with a decision during the GA on 7 November 2015 in Plovdiv, unanimously adopting the Popov report on a BHVS standard for rank crowns on local coats of arms: 1. Mural crown - Or - for cities that are municipal centers (218) and 2. Argent - for cities that are not municipal centers (39); 3. Villages that are municipal centers (43), to have a rural crown Or - palisade or floral. No crown was included for the other villages.

At the next general meeting of BHVS, on November 12, 2016, the President Stoyan Antonov, proposed Dimitar Popov and Nenko Atanasov engage in the preparation of a visual representation of the BHVS standard for local coats of arms (appendix with images of three rank crowns) and submit it for discussion to the BHVS.

The designer of the graphic proposals was Nenko Atanasov (two for each crown type) and were presented only on 21 February 2019 (Fig. 36)

(Popov 2019a). Discussion was carried out via a BHVS Facebook group as well as through the Google group BgHerald.

In a short study of all the current coat of arms with a crown, Dr. Jovan Jonovski, president

Круни на столицата (2); 2. Тип Пазарцик (4); 3. Мурална круна (8); 4. Шематска круна (9); 5. Символични круни (5); 6. Некласифициран (6) (Jonovski 2019). Попов ја прошири оригиналната споредба на месно-хералдичките системи на Антонов со тие на Франција, Шпанија, Португалија, Австрија, Македонија и Бразил (Popov 2019c).

Земајќи ги предвид коментарите, Попов и Атанасов ги коригираа графичките предлози, и ги презентираа на 4 април 2019 година. И конечно, на 13 мај 2019 година, Управниот одбор на БХВО го усвои месно-хералдичкиот стандард заедно со последниот графички стандард (Сл. 37). Системот не го дефинира видот на штитот, но предвидува дека има само 3 општински круни:

а) Златна мурална со 3 видливи кули – град, центар на општина;

б) Златна палисадна со 3 видливи кули – село, центар на општина;

в) Сребрена мурална со 3 видливи кули – град (што не е општински центар) (Popov 2019b).

Бидејќи БХВО нема моќ да го наметне својот систем, тој претставува само препорака за оние кои дизајнираат грбови. Во моментот нема грбови што го следат овој систем. Само селските грбови, создадени од членовите на БХВО, немаат круна, па затоа може да се смета дека го следат системот. Системот беше претставен во јавноста, при што се појави на мелизмот на табачето од две поштенски марки, коишто ги прикажуваа грбовите на Бургас и Хасково (Сл. 38). Исто така, и на ковертот на првиот ден (Сл. 39).

of the Macedonian Heraldic Society classified all 34 into 6 groups: 1. Capital crowns (2); 2. Pazardzhik type (4); 3. Mural crown (8); 4. Schematic crown (9); 5. Symbolic crowns (5); 6. Unclassifiable (6) (Jonovski 2019). Popov amended the original Antonov comparison of the civic systems, adding France, Spain, Portugal, Austria, Macedonia and Brazil. (Popov 2019c)

Considering the comments from the discussion, Popov and Atanasov amended the graphic proposals and presented them to the BHVS members on 4 April 2019. Finally, on 13 May 2019, the Advisory Board of BHVS adopted the municipal heraldry standard together with the final graphic standard (Fig. 37). The system does not define the type of shield to use but indicates there are only 3 municipal crowns:

a) Mural with three visible towers Or: city, center of a municipality.

b) Palisade with three visible towers Or: village, center of municipality

c) Mural with three visible towers Argent: a city (which is not a municipal center). (Popov 2019b).

сл./Fig. 38

Since BHVS does not have the authority to enforce its system, the system is only a recommendation for those designing coats of arms. There are no coats of arms currently following this system. While village arms created by BHVS members have no crown, they could be considered as following the system. The system was introduced to the public with the appearance of the millésime on the block of two postal stamps showing the arms of Burgas and Haskovo, (Fig. 38). As well as on the First Day Covert (Fig. 39).

ЗАКЛУЧОК

Месната хералдика во Бугарија е интересно прашање и има повеќе нехералдички примери на грбови на градовите, селата или општините. БХВО има за цел да го смени тоа со воведување повеќе примери за хералдика и објаснување на различно ниво и вклучување повеќе луѓе во разбирањето на хералдиката.

Едно решение е воспоставување институција за хералдика како владино тело, раководено од претседателот на Република Бугарија или Народното собрание, коешто може да ги постави правилата и да ја направи посакуваната промена во симболите и грбовите.

Главното прашање е вистинското ценење на локалната хералдика од жителите, кои сметаат дека е неважно и го занемаруваат. Се надеваме дека ова ќе се промени со тековното партнерство на БХВО и Националното здружение на општини во Република Бугарија.

сл./Fig. 39

CONCLUSION

Local heraldry in Bulgaria is an interesting topic, with more non-heraldic examples for coats of arms of towns, cities, villages or municipalities than those heraldically correct. BHVS aims to change that by introducing more examples of good heraldry with accompanying explanation to involve more of the public in understanding heraldry.

One solution for this is establishing a heraldry institution as a governmental body, overseen by the president of the Republic of Bulgaria or the National Assembly, which can set the rules and make the desired change in symbols and coats of arms.

The main issue is the real appreciation of local heraldry by the inhabitants, who typically find it an unimportant issue and neglect it. Hopefully this will change with the ongoing partnership of BHVS and National Association of Municipalities in the Republic of Bulgaria.

БИБЛИОГРАФИЈА • BIBLIOGRAPHY

- „20 години от въприемането на настоящия герб на Силистра“ - 14 юни 2020, <https://www.kvorum-silistra.info/news/17369>.
- Антонов, Стоян (2003) „Градските гербове в България и конструирането на наследство“, *Социологически проблеми*, 3-4, 2003, 192-204.
- „Гербът (2021) на Видин стана на 85 години - Телевизия Видин - Feb 23, 2021, <https://www.youtube.com/watch?v=jmrSY-pTkGM>
- Държавен вестник (1995). бр.63 от 14 Јули 1995г
- Държавен вестник (1991) бр. 77 от 17 септември 1991г
- Јоновски Јован (2015) *Симболите на Македонија*, Скопје: Силсонс.
- Antonov, S. & Aleksiev, A. (Eds.) *Civic Arms and Emblems*. http://heraldika-bg.org/gallery_civic.htm
- Постомпиров Иван (2020) „Гербът на Габрово е на 85 години“, 28.9.2020, <http://h-museum-gabrovo.bg/?p=9169>
- УСТАВ (2021) на Сдружение с нестопанска цел Българско Хералдическо и Вексилолошко Общество, 2 април 2021, БХВО: Софија.
- Dogaru Maria (1994), *Din heraldica României*, București: Editura JIF.
- Fugger, Jakob (1559) *Ehrenspegel des Hauses Österreich* (Buch VII) Augsburg, [BSB-Hss Cgm 896] <https://bildsuche.digitale-sammlungen.de/index.html?c=viewer&bandnummer=bsb00103106&pimage=00751>
- Jonovski Jovan (2019) “Класификација на досегашните круни во Бугарската месна хералдика” post on <https://www.facebook.com/BGHeraldryandVexillologySociety/> 29 March 2019.
- Alexiev Alexander (2008), “The Coat of Arms of Pazardzhik in the Mirror of Time”, *Herold 2*, BHVS: Sofia.
- Diaconu, Ana- Felicia (2019), „Dionisie Pecurariu (1 martie 1876 – 4 aprilie 1960). Biobibliografie“, *Heraldica Moldaviae II* CHIȘINĂU. 59-80.
- Znamierowski, Alfred (2017) *Heraldika i Weksylologia*, Warszawa: Arkady.